

Pääkirjoitus

Kuten Kimmo Harra kirjoitti edellisessä numerossa, lehden editori vaihtui kymmenen vuoden jakson jälkeen, kun Ammattikasvatuksen aikakauskirjaa sen perustamisesta lähtien luotsannut professori Pekka Ruohotie luovutti tehtävän allekirjoittaneelle. Välitän näin heti alussa Pekan lämpimät kiitokset kuluneiden vuosien erinomaisesti sujuneesta yhteistyöstä lehden toimitussihteerille, toimituskunnalle, toimitusneuvostolle, julkaisijalle (OTTU ry.) ja kustantajalle (OKKA-säätiö).

Tutkijan työni puolesta olen tutustunut laajaan joukkoon kansallisia ja kansainvälisiä tiedelehtiä niin vierailevan editorin, kirjoittajan kuin refereen näkökulmasta. Kokemukseni mukaan editoriaalit eli lehden pääkirjoitukset voidaan jakaa karkeasti kolmeen ryhmään: Ensimmäiseen kuuluviksi luen pääkirjoitukset, jotka vievät lukijan suoraan lehden sisältöön esitellen numeroon valittujen artikkelien tekijät ja perustellen aihepiirien relevanttiuden lehden kohderyhmän kannalta. Tämä tyyli on erityisesti ulkomaisten tiedelehtien editorien suosiossa. Toinen pääkirjoitusryhmä kattaa puolestaan kirjoitukset, joissa editori käsittelee itse valitsemaansa tieteellistä aihetta. Tämä tiedeartikkelin muodossa oleva editoriaali on ollut lehden edellisen editorin, Pekka Ruohotien, käyttämä pääkirjoituksen muoto. Kolmas tapa pääkirjoituksen

laitimiseen on ajankohtaisen tiede-/tutkimus-/koulutuspoliittisen teeman käsittely ja oman kannanoton esittely, eräänlainen ”linjapuheenvuoro”. Tätä tyyliä olen huomannut erityisesti kotimaisten kasvatustieteen alan julkaisujen editorien harrastaneen ahkerasti viime vuosien aikana.

Itse ajattelin käyttää kaikkia kolmea edellä mainittua pääkirjoituksen muotoa, tosin niitä sopivasti keskenään sekoitellen. Jokaisessa pääkirjoituksessani tulee olemaan osa, joka esittelee lehteen kulloinkin valitut artikkelit ja niiden tekijät. Perusteluna tälle on se, että editorina olen viimekädessä vastuussa lehden julkaisupolitiikasta. Mitä tämä käytännössä tarkoittaa? Kuvaan seuraavassa lyhyesti kymmenen teesiä, joihin editorin työni perustuu.

Joidenkin lehtien käytännöstä poiketen en mitätöi aiemman editorin jo julkaistavaksi hyväksymiä artikkeleita, niille kyllä löytyy paikkansa lehden tulevilla numeroilla.

Teemanumeroiden vierailevat editorit valitsevat teemanumeronsa artikkelit yhteistyössä lehden toimituksen kanssa ja kirjoittavat itse pääkirjoitukset. Aiempaa käytäntöä seuraten pyrin saamaan myös teemanumeroihin ainakin yhden ”ulkopuolisen” artikkelin mukaan, tosin erilleen lehden loppuosaan sijoitettuna – näin pienennetään julkaisua odottavien artikkelien jonoa.

Lehti julkaisee jatkossakin sekä tieteenekijöiden että käytännön ammattikasvatustieteen kirjoituksia, kunhan aihepiiri liittyy läheisesti ammattikasvatukseen. Ammattikasvatus pitää sisällään laajan kirjon aiheita keskittyen pääasiassa ammatillisiin opintoihin ja työelämään liittyvään ammatilliseen kasvuun (esim. kasvuorientaatio) ja oppimiseen (esim. itsesäätely). Kunkin artikkelin soveltuvuus lehdessä julkaistavaksi päätetään tapauskohtaisesti. Kannustan kirjoittajia tieteenalojen rajat ylittävien tutkimusasetelmien laadintaan. Olisi esimerkiksi mielenkiintoista lukea kotimaisia klinisiä tutkimustuloksia siitä, mitä ihmisen aivoissa tapahtuu ammattitaidon oppimista auttavan tietokoneperustaisen vuorovaikutteisen opiskeluympäristön käytön aikana!

Tieteellisen metodin hallinta ja ongelmalähtöinen soveltaminen ovat korkeatasoisen tutkimuksen tyypillisiä piirteitä. Ammattikasvatuksen aikakauskirja ei halua jatkossakaan profiloitua ”kvantti-” tai ”kvalilehdeksi”, vaan julkaisee tutkimusongelman ratkaisun kannalta relevantteja tutkimusmenetelmiä käytäviä kirjoituksia. Jaettu asiantuntijuus on nykypäivää mahdollistaen monimenetelmällisen lähestymistavan tutkimusongelman tarkasteluun.

Kirjoittajat voivat halutessaan saada tieteellisille artikkelikäsitelmilleen referee-menettelyn, jolloin editorin lisäksi vähintään kaksi asiantuntijaa lukee käsikirjoituksen ja tekee siihen korjausehdotuksia, luonnollisestikin anonymisti. Editori tekee prosessin alussa päätökset siitä, onko artikkeli julkaisukelpoinen ja sopiiko se referee-menettelyyn. Prosessin lopussa, refereeiden annettua korjausehdotuksensa ja kirjoittajien vastattua niihin, editori päättää, onko artikkelikäsitelmä valmis julkaistavaksi, lähetetäänkö se uudestaan arvioitavaksi vai lopetetaan prosessi artikkelin osalta kokonaan. Haluan korostaa sitä, että referee-prosessin käynnistäminen käsikirjoituksen osalta ei automaattisesti tarkoita sitä, että se tullaan julkaisemaan Ammattikasvatuksen aikakauskirjassa.

Ennustan referointipyyntöjen yleistyvän jatkossa, koska myös kasvatustieteissä ollaan suuntautumassa yhä enenevässä määrin ns. artikkeliväitöskirjoihin. Kasvatustieteissäkin ollaan pyrkimässä siihen, että väitöskirjaan hyväksyttävien artikkelien tulee olla referoituja. Tämän vuoksi lehden käytettävissä olevien asiantuntijoiden lukumää-

rää on lisättävä: Tarvitsemme heitä niin tutkimusmenetelmien kuin sisältöjenkin arvioinnin osalta. Lisäämme kuluvan vuoden aikana, toivottavasti kesään mennessä, lehden verkkosivuille ilmoittautumislomakkeen ko. tehtävään. Tällä hetkellä editorille voi ilmoittautua tehtävään sähköpostitse (petri.nokelainen@uta.fi). Arvioitsijan tulisi olla tiedeyhteisön arvostama dosenttitason tutkija eli hän on ohjannut väitöstutkimuksia ja osoittanut asiantuntemuksensa ilmoittamallaan alueilla (esim. ”laadulliset tutkimusmenetelmät”, ”ongelmaperustainen oppiminen” ja ”oppisopimuskoulutus”) monipuolisen julkaisutoiminnan muodossa. Referoijien nimet julkaistaan vuoden viimeisessä lehdessä, jolloin he saavat näkyvän kiitoksen työstään.

Vuoden 2010 ensimmäisestä numerosta alkaen Ammattikasvatuksen aikakauskirja noudattaa kirjoitustyyliin ja lähteisiin viittaamisen osalta APA -standardia (Publication Manual of the American Psychological Association). APA -standardin valinnalle on useita hyviä perusteluja. Ensinnäkin, sen soveltamiseen on olemassa yksiselitteinen ohjeistus (APA 2005). Toiseksi, se on vuosikymmenten kuluessa muodostunut ihmistieteiden kansainväliseksi ”de facto” -standardiksi, jota myös ammattikasvatuksen tutkimuksen kannalta relevantit kansainväliset tiedelehdet (esim. ”Journal of Workplace Learning” ja ”Learning and Instruction”) käyttävät. Kolmanneksi, tutkijoiden julkaisukynnys Ammattikasvatuksen aikakauskirjaa kohtaan madaltuu, koska heidän ei tätä lehteä varten tarvitse erikseen editoida lähdeluetteloaan.

APA -standardin soveltaminen lähdeviittausten osalta on yksiselitteistä, mutta myös artikkelien kirjoitustyyliin on omat ohjeistuksensa. Erityisen tärkeinä nostan esille tutkimusaineiston ja sen analyysin luotettavuuden arviointiin liittyvät kohdat. Tutkimusaineisto on kuvattava kattavasti, raportista on esimerkiksi käytävä ilmi osallistujien ikä- ja sukupuolijakaumat, tulosten yleistettävyyden populaatioon (kvantitatiiviset menetelmät) ja osallistujien edustavuus (kvalitatiiviset menetelmät). Tutkimusaineiston analysoinnissa käytettävät menetelmät ja itse menetelmän käyttöprosessi on avattava lukijalle ja valitun lähestymistavan soveltuvuutta tutkittavan ilmiön tarkasteluun on pohdittava. Tulokset on esitettävä yleisen tieteellisen käytännön mukaisesti, esimerkiksi keskiarvon yhteydessä on ilmoitettava keskihajonta ja laadullisen aineiston yhteenvedossa luokkien frekvenssit on ilmoitettava prosenttien lisäksi. Tutkimustulosten luotettavuus ja lukijan mahdollisuus tulkita niitä tutkijan tarkoittamalla tavalla on ensiarvoisen tärkeää, koska niiden perusteella annetaan kentällä tapahtuvan ammattikasvatuksen toteuttamiseen liittyviä suosituksia.

Artikkelikäsitteisiin tulee sisällyttää vuoden 2010 ensimmäisestä numerosta alkaen 120 – 200 sanan mittainen abstrakti sekä kolmesta viiteen avainsanaa.

Hyvää tieteellistä käytäntöä kohtaan osoitettu piittaamattomuus ja suoranainen vilppi näyttävät viime vuosina lisääntyneen niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla. Ammattikasvatuksen aikakauskirja toteuttaa Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisemia suosituksia hyvän tieteellisen käytännön ja sen loukkausten käsittelyn suhteen (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2002). Näitä suosituksia vastaan rikkova artikkeli jätetään luonnollisesti julkaisematta lehdessämme.

Nyt kun teesit on naulattu toimituksen oveen, on aika siirtää katse käsillä olevan juhlanumeron artikkeleihin. Ensimmäinen kirjoittaja, Tomi Järvinen, tarkastelee teoreettisessa artikkelissaan voimaantumisen arvioinnin haasteita. Hän esittelee voimaantumisen arvioinnin mahdollisia käyttökelpoisia indikaattoreita niin yksilö- kuin organisaatiotasolla ja arvioi niillä tapahtuvan arvioinnin keskeisiä haasteita.

Toisessa artikkelissa Erkki Nevanperä ja Juha Kansikas vertailevat toisen asteen opiskelijoiden yrittäjyysintentiona Suomessa ja Puolassa. Tutkimusasetelma on empiirinen, kyselylomakkeella on kerätty kahdesta maasta yhteensä 164 havaintoa lukioikäisiltä nuorilta. Tutkijat päätyvät oletukseen, että puolalaisten nuorten yrittäjyystoiminnan käynnistämiseen liittyvä tahtotila on korkeammalla tasolla kuin suomalaisten nuorten.

Kari Korpelainen, Petri Nokelainen ja Pekka Ruohotie esittelevät kolmannessa artikkelissa laadulliseen empiiriseen aineistoon tukeutuen ammatilliseksi huippuosajaksi kasvamiseen liittyviä tekijöitä. Tutkimuksen kohderyhmä koostui ammattitaidon maailmanmestaruuskilpailuihin osallistuneista nuorista sekä heidän vanhemmistaan ja valmentajistaan ($n = 31$). Tutkimusmenetelmänä oli strukturoitu teemahaastattelu ja sen pohjalta tehty sisällön analyysi. Tulokset osoittivat että ammatilliselle huippuosajalle lajista riippumattomia ominaisuuksia ovat menestymisen halu, paineensietokyky, ammattitaito ja yhteistyökyky.

Neljäs artikkeli on Eija Kyrönlahden, Ritva Kuoppamäen ja Raija Tolosen kirjoittama. He tutkivat laadullisen empiirisen aineiston avulla, miten henkilökohtaiset opiskelusuunnitelmat liittyvät itsesäätelyvalmiuksien kehittymiseen. Aineisto koostui työterveyshuollon erikoistumisopinnoissa opiskelleiden terveydenhoitajien henkilökohtaisista opiskelusuunnitelmista ($n = 17$), jotka analysoitiin sisällön analyysillä. Yksi keskeinen tutkimustulos on se, että henkilökohtaiset opiskelusuunnitelmat auttavat käynnistämään oppijoiden itsesäätelyvalmiuksien kehittymisen.

Petri Nokelainen

Lähteet

APA. 2001. Publication Manual of the American Psychological Association. Viides painos. Washington, DC: American Psychological Association.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2002. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Saatavilla sähköisenä dokumenttina: <http://www.tenk.fi/HTK/htkfi.pdf>.

Ammattikasvatuksen aikakauskirjan 1/2009
referee-lukijoina ovat toimineet:

Dosentti Matti Koiranen

Erikoistutkija Kari Korpelainen

Professori Pekka Ruohotie